

KOVÁCS ISTVÁN¹**Prostitúció és bujaság, mint a hét főbűn egyike, avagy választás kérdése volt-e a prostitúció szabályozása Krisztus előtt és után, a katonai Hellasban****Prostitution and Lust, as One of the Seven Deadly Sins, or Were there Choice to Regulate the Prostitution in the Military Hellas before and after Christ****Absztrakt**

Tanulmányomban a hét főbűn egyikével, a bujasággal foglalkozom. Arra vállalkoztam, hogy a bujaság és a prostitúció közötti kapcsolatot alap kutatás keretében vizsgálat tárgyává teszem, és választ keresek arra a kérdésre, hogy mi volt az a fordulópont, amely az édeni magasságba emelt ókori prostitúciót, a kora-középkor „inkvizíciója” pokoli mélységekbe taszította. Az analízis és a szintézis dialektikus felhasználása segítségemre volt abban, hogy e kérdéskört teljes egészében körül járhassam, és eredmények formájában következtetéseket vonhassak le.

Kulcsszavak: prostitúció, biblia, főbűn, vallás, történelem

Abstract

In my research I deal with the lust, as one of the seven deadly sins. I have tried to research the connection between lust and prostitution, and answer the question: which was the turning point that the „inquisition” of the new-middle ages have tossed the prostitution from the highly eden to the hellish depths. The dialecting using of the analysis and the synthesis have helped me to let go around this question and let draw conclusions as results.

Keywords: prostitution, bible, deadly sin, religion, history

¹ Nemzeti Közszerológati Egyetem, Rendészetudományi Kar, egyetemi tanársegéd – National University of Public Service, Faculty of Law Enforcement, assistant professor, E-mail: kovacs.istvan@uni-nke.hu, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7210-1981>

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

DOI: <https://doi.org/10.32563/hsz.2019.1.14>

2019. XII. évfolyam 1. szám

„Óvd magadat, fiaim, minden paráznaságtól, és feleségeden kívül soha ne engedd, hogy vétket tudja”²

BEVEZETÉS

Tanulmányom fő témája a bujaság és a prostitúció közötti kapcsolat elemzése, annak vizsgálata, hogy a vallás az ókorban, és a kora-középkorban a prostitúció szemléletének alakulására milyen hatást gyakorolt, egy olyan katonai poliszban, mint Hellas.³ Talán a legkézenfekvőbb e két korszak vizsgálatára Pál apostol Korinthusziakhoz írt leveleinek a tanulmányozása, amely az egyik centrális helyet foglalta el a katonai, és vallási dresszúrában.^{4,5}

Két történelmi korszak, két ideológia, amelyek egymással éles ellentétben állnak, és küzdenek mindaddig, amíg az egyik a másikat végleg el nem lehetetleníti. Akár az ókort, akár a középkort, vagy más történelmi idősíkot vesszük alapul, generális szabálynak tekinthetjük, hogy mindig az uralkodó hatalom döntötte el, hogy a prostitúció jelenséget hogyan kívánja szabályozni, annak regulálására milyen eszközöket, és módszereket vonultat fel.⁶ Ha az államhatalom a prostitúciót tiltani, akkor prohibicionista, ha szabályozni rendelte, akkor reglementációs intézkedéseket vezetett be, ha pedig humánusan engedélyezte akkor abolicionista szemléletet gyakorolt. A korábbi évszázadokban a vallás és a hatalom csakugyan összefonódott, ezért az a szabályozáshoz nagymértékben hozzájárult.⁷ Hipotézisem alapját is e megállapítás képezi: feltételezem, hogy a keresztény vallás térhódítása,

² KÁROLI Gáspár (2010): Szent Biblia. Budapest, Magyar Bibliatársulat.

³ A bujaság (latinul luxuria) a nemi gyönyör rendetlen kívánásának vagy élvezésének bűnös készsége. A hét főbűn egyike, a tisztaság elleni bűnök fő forrása. Cselekedetei a szándékos szemérmetlen gondolat, beszéd, tekintet, cselekedet. Legyőzésében fontos a test kordában tartása, a kísértések gyökereinkben való elfojtása, Isten jelenlétének és az istengyermekségnek a tudata, az emberi méltóság tisztelete önmagunkban és másokban, a gyakori gyónás és áldozás. IN: DIÓS István, VICZIÁN János (2004): Magyar Katolikus Lexikon. Budapest, Szent István Társulat.

⁴ Szent Pál, vagy más néven Pál apostol körülbelül Krisztus után 5-ben Tarzusban (mai Törökország) született, és 67. június 29-én Rómában halt meg. Kezdetben az üldözött tarzusi Saulként ismert, majd a feltámadott Jézussal a damaszkuszi úton találkozó, és megtért Pál, a pogányok küldöttje lett. Innen ered a nevezetes Pál-fordulás is. A tizenharmadik apostolként tartják számon, akinek fontos szerepe volt abban, hogy a kereszténység az európai kontinensen elterjedt. Bár a Názáreti Jézus tizenkét tanítványa közé -, akiket ő maga választott ki, és küldetést adott számukra – nem tartozott, megtérése, és cselekedetei után mégis apostollá választották. IN: ARMSTRONG Karen (2015): St. Paul: The Apostle We Love to Hate. Boston, New Harvest Houghton Mifflin Harcourt.

⁵ Pál apostol, mikor második missziós útján járt a görög félsziget egyik legjelentősebb kereskedelmi, vallási, és kulturális városában, Korinthusban tanította az evangéliumot. A hellenista város a bálványimádás, és az erkölcstelenség hírében állt, ezért Pál a korinthuszi egyháztagoknak leveleivel igyekezett segítséget nyújtani. IN: UFFMAN Craig (2008): Ecclesiology as Social Ethics: Paul, Corinth and the Practice of Holy Discipline. Fulcrum, London.

⁶ KOVÁCS István (2016): A prostitúció jelensége és társadalmi kontrolljának vizsgálata empirikus módszerekkel PhD értekezés, Budapest, Nemzeti Közszerzői Egyetem.

⁷ ZEMPLÉN Gábor (2006): Kreacionizmus – pro és kontra. Világosság, 6-7. szám, 23-40.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

DOI: <https://doi.org/10.32563/hsz.2019.1.14>

2019. XII. évfolyam 1. szám

és világhatalmi pozíciója elegendőnek bizonyult ahhoz, hogy az ókori katonaállamként nyilvántartott hellasi istentisztelet prostitúciót Korinthosz szigetén tiltani rendelje, és a keresztény vallás hét főbűne közé sorolja. Stratégiai célként határoztam meg egyben, hogy a választott kutatás módszertanának segítségével a prostitúció, és a bujaság közötti kapcsolatrendszer megvizsgálom, a prohibíció (a tiltás), valamint a prostitúció jelensége közötti ok-okozati összefüggést feltárom.

A vizsgálathoz a klasszikusnak tekinthető kvalitatív (pl. interjúmódszer), és/vagy kvantitatív (pl. matematikai statisztikai számítások) metódusok használatát szükségtelennek éreztem. Mindezekre tekintettel olyan történelmi alaputatást volt célszerű választanom, amely az ókori görög (hellasi) prostitúcióról és a keresztény világvallás térhódításáról elegendő információs adathalmazt biztosít –, hogy az összehasonlítást elvégezhessem, az ok-okozati összefüggéseket feltárhassam –, ezért az adatgyűjtést primer és szekunder források kezelésére, elemzésére és értékelésére fordítottam. Az adatgyűjtés során levéltári kutatást végeztem, valamint a prostitúcióval összefüggésben kiadott írt, és fennmaradt rendeleteket, intézkedéseket, publikált cikkeket, tanulmányokat dolgoztam fel. Szerencsésnek éreztem magam a tekintetben, hogy a XXI. század technikai fejlődése lehetőséget biztosított arra, hogy a kevésnek bizonyult magyar nyelvű szakirodalmat angol és német nyelvű tudományos munkákkal egészíthettem ki. A forráselemzést és értékelést követően az analízis és a szintézis dialektikus egységének felhasználása biztosította, hogy a választott stratégiai célkitűzést abszolválhassam. Reményeim szerint a kutatómunka olyan eredményeket generálhat, amely a prohibíció és a vallás közötti kapcsolatot feltárja, megértésében segítséget nyújt.

HELLAS

Az ókori keleti népek, mint például a görögök öröksége az élet számos területén meghatározó jelentőségű, különös tekintettel az európai művészetre, a politikára és a tudományra is. Így például megemlíthetjük az ókori athéni demokráciát, ami a mai modern demokrácia alapját jelenti, számos matematikai, geometriai alapszabályt, amely bizonyos tudományterületek műveléséhez elengedhetetlen, vagy a kiegyensúlyozott arányú, harmonikus építészetet, amely a mai napig a világörökség részét képezi.

Ugyanakkor nem szabad elfeledkeznünk arról sem, hogy Hellast – azon belül is leginkább Spártát, de a többi városállamot is – katonai kollektívizmus, katonai dresszúra jellemezte. Arisztotelésztől származik az a megállapítás, hogy a spártai nevelés egyoldalú katonai dresszúra.⁸ A totális államok sok tekintetben éppen a spártai mintára az egyént egészen alárendelik a köz érdekének, ezért az erkölcsi nevelés a legszorosabb kapcsolatban volt ezzel a katonai dresszúrával.⁹ Ez egy szilárd erkölcsi talapzatot feltételez.

⁸ ARISZTOTELESZ (SZABÓ M. ford) (1986): Politikon II. könyv. Budapest, Gondolat Kiadó. (Ford: Szabó Miklós).

⁹ PROHÁSZKA Lajos (1943): A korszellem és a nevelői felelősség, Magyar Paedagogia, 4 –5. szám, 193–207.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

DOI: <https://doi.org/10.32563/hsz.2019.1.14>

2019. XII. évfolyam 1. szám

A prostitúció jelenségének kezelésére tett erőfeszítések alapját – elsődleges megnyilvánulási- és kezelési formáit – is e kultúrában kell keresnünk. A jelenlegi prostitúció megnyilvánulási formái, annak berendezkedése, alakulatai, jellegzetességei, és a kezelésükre tett intézkedések alapja is mind-mind, egytől-egyig a klasszikus ókorból származtathatók. E diszharmonikus társadalmi „probléma” nemcsak a jelenben, hanem a múltban, és vélhetőleg a jövőben is vita tárgyát fogja képezni.

A prostitúció Görögországban vallásos arculatát mutatta, a jelenség a Vénusz-kultuszhoz köthető.¹⁰ Vénuszt a görögök különféle elnevezések alatt ismerték. A Krisztus előtti V. században Vénusz Pándemosz néven vált ismertté, és már nem a vallást, hanem a prostitúciót jelképezte. Pándemosz nyilvánosan és hivatalosan is a prostitúció istennője gyanánt vonult be a történelembe. Vénusz Szókratész Symposium művében is, mint magasztos, isteni, tiszta imádatú és Pándemosz, mint földi, bűnbe vezető van jelen.¹¹ Az erkölcsöt megrontó, bűnbe vezető jelleg az ázsiai népekkel, főleg az elfajult perzsa néppel való sűrű érintkezés során bontakozódott ki igazán.¹²

Az erkölcs kordában tartására az állam különböző intézkedéseket hozott; a Vénusz imádat késztette Szólont is arra, hogy körülbelül Krisztus előtt 600 tájékán a prostitúció állami szabályozásában és a törvényalkotásban közreműködjön. A legelső görög állami bordély Athén városában került felépítésre. A bordélyházakat diktérionnak nevezték és Vénusz-Pándemosz védelme alatt álltak. Athén csak a kezdet volt, a görög szigetcsoportokon (köztük Korinthosz városában is) egyre több bordélyház kezdett üzemelni. A bordélyrendszer, amely a prostitúció legalizálásának első lépcsője volt, egyidejűleg több funkciót látott el. A szexuális kicsapongásokat szűkebb korlátok köré kívánta szorítani, a tisztességes hajadonokat, és hitveseket a férfiak egyre brutálisabbá váló nemi támadása ellenében kívánta megvédelmezni, a család tisztaságát kívánta fenttartani, és az állam részére új bevételi forrást kívánt teremteni. Amellett, hogy a bordélyházból befolyó összeg az államnak bevételi forrást jelentett, a bordélybeli lányokat az állam tartotta el. A jövedelem egy részéből a prostitúció istenének Vénusz-Pándemosznak templomokat emeltek, és minden hónap negyedik napján (Pándemosz ünnepén) az aznapi bevételt hálaáldozat gyanánt az istennő oltárára helyezték. A bordélyokat kezdetben a hódító hadjáratokban foglyul ejtett rabszolganőkkel népesítették be, de bármely görög nő is dönthetett úgy, hogy a pornék közé áll, azonban akkor a születésével járó előjogait elveszítette.¹³ Az ókori Hellasban a bordélybeli nőket meretricesnek, az utcai lányokat pedig dikteriadának nevezték. Csoportosításuk a foglalkozás helye, jellege és annak körülményei szerint történt: az auletridák, a flottásnők csoportja kocsmákban, lebujokban, nyilvános helyeken, és ünnepeken jelentek meg, zenével és kihívó, szemérmetlen táncsal igyekeztek a férfiak érzéki szenvedélyét

¹⁰ FARNELL Lewis Richard (1896): *The Cults of the Greek States*. Oxford: Clarendon Press.

¹¹ BUX Ernst (1956): *Xenophon: Die sokratischen Schriften*. Memorabilien, Symposium, Oikonomikos, Apologie. Stuttgart: Kröners Taschenbuchausgabe.

¹² HERODOTOSZ (MURAKÖZY G. ford.) (2007): *A görög-perzsa háború*. Budapest, Osiris Kiadó.

¹³ Ilyen volt például, hogy gyermekeik nem örökölhettek, népgyűléseken részt nem vehettek, és a törvény mentesítette őket azon kötelezettség alól, hogy anyjukról gondoskodjanak.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

DOI: <https://doi.org/10.32563/hsz.2019.1.14>

2019. XII. évfolyam 1. szám

felkelteni.¹⁴ Gyülekezési helyüknek Athénban például Pymus kikötője, és a külváros bizonyos részei adtak helyet. A másik csoportot a hetérák alkották. A hetérák Athénban az előkelő prostitúció képviselői voltak, műveltebb társadalmi osztályhoz tartoztak, kiváló ízléssel öltözködtek, fényűző életet éltek és a legelőkelőbb egyének barátságával dicsekedhettek. Lakhelyük Keramikosz városrészében volt. (Sokan a mai luxusprostituáltakat a hetérákkal azonosítják. Ez a párhuzam az intellektualitásban, a fényűző életben és az egzisztenciálisan kiemelkedő kliensek körében fellelhető. Akárcsak a mai luxusprostituáltaknak, a hetéráknak is voltak ilyen kliensei: Aszpasztának Periklész, később Szókratész is a kliense volt, de Laisz például Démoszthenestől tízezer drachmát kért egy éjszakáért.)^{15,16} Ez persze nem jelenti azt, hogy a mai hierarchiát az ókori berendezkedéssel azonosíthatjuk, azonban lényegi szempontjaikban a hasonlóság tetten érhető.

Az állami bordélyrendszer sikere után megnyílt a lehetőség, hogy azok magánkézbe kerülhessenek. Természetesen az állam az adóztatástól nem tekintett el, a díjfizetési kötelelem mértékét és mennyiségét a bordélyt felügyelő állami hatóság szabta meg. (Bár megjegyzendő, hogy a hetérák ellenőrzésére csak a legfelsőbb törvényszék, az Aeropág volt jogosult, a bordélybeli és utcai prostituáltakat a közigazgatási hivatalnokok felügyelték.)

Míg a görögök nagy része a prostitúciót isteníttette, addig a társadalom kisebb része annak erkölcsstelen, családdromboló hatásairól számolt be. Démoszthenész a prostitúció társadalmi jelenségét a Neraea hetéra elleni beszédében élesen bírálta. Álláspontja szerint a görög férfi ágyas nőt azért tart, hogy az testi gyönyöreit kiszolgálja, a szerelmet élvezhesse, amely összeegyeztethetetlen a család szentségével, a hűséges gazdasszony képével, és a törvényes, görög gyermekek nemzésével.¹⁷ Tulajdonképpen a görög, szabályozott prostitúcióban semmi kivetnivaló nincs, azonban a család tisztaságának védelme érdekében, az erkölcsstelen indokul szolgált annak prohibíciójához, mindezt azért, hogy az eredeti görög vérvonal megmaradjon. Tudjuk azt, hogy a bordélyokban leginkább a hódító hadjáratok során elfogott rabszolganők dolgoztak, szegény lett volna, ha egy görög férfi, egy rabszolga prostituálnak nemz örökösét és a görög vérvonal megszakad. Ugyan ez volt a helyzet azokkal a szabad görög nőkkel, akik prostituálnak álltak, azonban minden előjogot elveszítettek. A prostitúcióban megélt gyönyör hozadéka nem lehetett egy görög vérvonalú utód, ezért a prostitúció tiltásához érdek fűződött. A prostitúció tiltása mellett fellépő görögök esélyt sem szerettek volna adni annak, hogy a vérvonal továbbvitelét a testi gyönyörök megakadályozzák.

¹⁴ SCHREIBER Emil (1917): A prostitúció. Budapest, A Magyar Királyi Belügyminisztérium Felügyelete Alatti Rendőrségi Szaktanfolyamok Kiadványai.

¹⁵ KOVÁCS István (2014): Bordélyházak, kéjnök és kéjutazás -, avagy hogyan mulatott a hivatásos katona – az I. világháború légereiben és hogyan befolyásolták a nemi betegségek a szolgálat ellátására vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket. Katonai Jogi és Hadijogi Szemle, 2. szám, 165-208.

¹⁶ SCHREIBER Emil (1917): A prostitúció. Budapest, A Magyar Királyi Belügyminisztérium Felügyelete Alatti Rendőrségi Szaktanfolyamok Kiadványai.

¹⁷ GRESWELL Edward (1862): Ormes Kalendable Hellenice, or the History of the primitive Calendar among the Greeks, before and after the Legislation of Solon. Oxford, University Press.

Ahhoz, hogy a vérvonal biztosítása megmaradhasson és a törvényes rend megzavarására a bordélyrendszerben dolgozó prostituáltak ne intézkedhessenek, a jelenség kezelését az állami vezetés rendeleti útra bocsátotta.

Az erkölcstelenséggel kapcsolatos kitételek Szólon törvényeiben is megjelentek: kezdetben a kerítő jellegű magatartásokat halálbüntetéssel fenyegették, amennyiben a prostitúcióba való bevonás görög, szabad nő ellen irányult, és annak erkölcstelen célzata bizonyíthatóvá vált. A törvényt hamar módosították, a halálbüntetés szigora mindösszesen esetenként húsz, illetve száz drachma pénzbüntetés megfizetésével kiválthatóvá vált, attól függően, hogy a prostitúcióval való kereskedés megerősítő, vagy beszerző jelleget ölelt fel. Száz drachma volt fizetendő annak, aki a prostitúcióban való részvételre a szabad görög nő elhatározását bátorította, és megerősítette, húsz drachma pedig annak, aki beszervezte. Bár a halálbüntetés a törvényszövegben benne maradt, példa nem volt rá, hogy azokat, akik a leánykerítést keresetszerűleg is üzték halálra korbácsolták, vagy kerékbe törték volna.¹⁸

Felmerül a kérdés: vajon a társadalom kisebb része, akik a szabályozott prostitúció ellen léptek fel, képesek voltak-e arra, hogy a keresztény hit térhódításának kooperációjával az ellen olyan minőségben lépjenek fel, amely a szóloni bordélyokat a görög szigetvilágon megsemmisíti, a prostituáltak munkáját ellehetetleníti, és őket az „Olymposzról az Alvilágba” taszítja.

KERESZTÉNYSÉG ÉS A HÉT FŐBŰN: A BUJASÁG

A római katolikus egyház tanítása szerint Ádám és Éva (első emberpár) bűnbeesése óta az emberek hajlamosak arra, hogy különböző bűnöket kövessenek el.¹⁹ Ezek a bűnforrások a mindennapi életünk részét képezik, de a Jézus Krisztus által hozott áldozat, a megváltás lehetőséget teremtett arra, hogy a bűnbeesett ember az üdvösségre és a helyes útra újra rátaláljon. Van azonban a Bibliában hét főbűn, amelyek kardinális jellegűknél fogva a többitől élesen elkülönülnek.²⁰ (A hetes szám bizonyos kultúrákban és vallásokban a teljesség és tökéletesség jelentéseivel összekapcsolódik. A hét főbűn mellett a Biblia a hét fő erényt is tartalmazza, megteremtve a két jelenség közötti egyenlőséget.)²¹ A bűnök e osztályozását először Európában Cassian [360-435] *The Institutes* című könyvében jegyezte fel.²² Ide sorolta a kevélységet, a kapzsiságot, a bujaságot, az irigységet, a falánkságot, a haragot és a lustaságot. Mindezek ellentéte a három isteni-, a hit, a remény, a szeretet, és a négy sarkalatos erény, mint az igazságosság, az okosság, a mértékletesség, és a lelki

¹⁸ COHEN Edward (2015): *Athenian Prostitution, the Business of Sex*. Oxford, University Press.

¹⁹ TWIN Mark (2002): *The Diaries of Adam and Eve*. United Kingdom, Hesperus Press, 2002.

²⁰ A hét főbűnt a hét halálos bűnnek, a hét kardinális bűnnek is szokták nevezni.

²¹ PAPP Richárd (2011): *A hét antropológiája*. Kultúra és Közösség, 4. szám, 9-12

²² CASSIAN John (2000): *The Institutes*. United Kingdom, Newman Press.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

DOI: <https://doi.org/10.32563/hsz.2019.1.14>

2019. XII. évfolyam 1. szám

erősség. (Alapvetéseire nagy hatást gyakorolt Ponticus hagyatéka is.)²³ Az osztályozás alapját az képezte, hogy minden egyes bűn szabadságunkban korlátoz, szenvedünk tőlük mi magunk is és másoknak is szenvedést okozunk vele. Tönkreteszi az életünket, más életét is megkeseríti, ezért jobb tőlük tartózkodni. Szent Gergely pápa (540-604) az 590-ben írt *Magna Moralia* című könyvében finomította, és lajstromba vetette a két szerzetes korábbi megállapításait. Erre azért volt szükség, hogy a kolostori években megóvják a szerzeteseket az eltévelyedéstől. Egyfajta működési szabályzatként szolgáltak az aszketikus közösségek rendjének fenntartásához. A kolostorok vezetői érthetően nem akartak egy csapat falánk szerzetes fölött örködni. Ugyancsak sok bajjal járt volna a lusta, kevély, vagy irigy barátok felügyelete is, akiket a lemondással járó élet próbára tesz. Bár a főbűnököt e szerzetesek foglalták törvénybe, az idők során a világi kultúrának is a részeivé váltak.²⁴ A főbűnök súlyos kihágásnak számítottak, elkövetőik súlyos szankciókra számíthattak. Szent Gergely saját rangsorát e kihágások súlyossága szerint állította fel: a kevésbé alattomos, testi vétkektől a súlyos lelki bűnökig, amelynek első helyén a bujaság szerepelt. Tanulmányomban a prostitúcióval összefüggésben a nemi gyönyör kívánásának, vagy élvezésének bűnös készségével, a bujasággal foglalkozom.

Fontos leszögezünk azt, hogy a vallás nem a nemi vágy kielégítését tiltja, csupán korlátok közé kívánja szorítani. Ez a korlát nem más, mint a család védelméhez fűződő társadalmi érdek. A nemi vágy kielégítése, a szexualitás két ember között egy erőteljes köteléket, szoros kapcsolatot, úgy nevezett „szuper ragasztót” tud képezni, amelynek célja egy állandó kapcsolat, felvállalt elkötelezettség. Ezt a fajta kielégülést az nyomja el, ha túl gyakran és érzelmek nélkül közöszlnek az emberek.²⁵ Két test, érzelmekkel való egybeforását felváltja az érzelmek nélküli szükségletkielégítés. A szeretkezés önmagában így olyan lesz, mint egy étel elfogyasztása egy gyorsétteremben, vagy egy tesztvezetés egy versenyautóval. Ilyenné válik a buja ember, aki nincs tudatában a nemi élet kontrollálásának képességével. Az Istentől kapott, az emberben jelen levő természetes nemi vágyat öncélú, üres, élvhajhász aktussá kicsinyíti. A nemi vágy kielégítésével kapcsolatban olyan metaforikus kép elevenedik meg, amelyben az ember eredeti dicsőségét elveszítette, a szexualitás, és a szenvedély karmai között rabszolgává, eszközzé válik. A tisztátalan gondolatok és az érzéki élvezetek óceánjában a férfiak és a nők egyaránt elmerülnek, majd belefulladnak. A szenvedély színházi parkettáján marionett-bábúvá válnak, akik úgy mozognak, ahogy az érzéki szenvedély mozgatja őket.

Önmagában e paradigma, amelyet a vallási és társadalmi intézmények sugallnak az emberben a bűntudat, a szegény és az erkölcsi bűnelkövetés tényének megerősítését

²³ SZABÓ Ferenc Miklós (2014): *Evagriosz Pontikosz, a szerzetes*. Pannonhalma, Bencés Kiadó.

²⁴ LAHAM Simon (2012): *The Science of Sin: The Psychology of the Seven Deadlies (and Why They Are So Good For You)*. New York, Three Rivers Press,

²⁵ REISSER Paul (1993): *Sex and singles: Reasons to wait*. United States of America, Focus on the Family.

adják.²⁶ Amikor a bibliai prostitúcióval kapcsolatban a bujaságot tanulmányozzuk, meg kell értenünk azt, hogy például az izraelita társadalom hagyományán belül a nemi vágy kielégítésének egyetlen célja van csupán: a férfi család vonalának megőrzése és folytatása, amit a szakirodalom a patrilineális családon belüli örökösök reprodukálásának nevez. A szexuális jogosultság csak annak az asszonynak jár, aki Isten színe előtt párjával egybekelt és családot alapít. Az a női izraelita, aki e szabály ellen vét, szexuális bűncselekményt követ el.²⁷ (Láthatjuk, hogy a korábbi fejezetben, az ókori görög társadalom elemzése során is ugyan ilyen párhuzam volt felfedezhető. Talán a két vallás nem is tér el nagyon egymástól, csupán a görög szigetvilágon a bűnös élvezetek hajszolói voltak többségben és a kisebbség küzdött az erkölcsi, vallási ideológia térhódításának színeiben?) Aki e szabályokat hithűként nem követi minimum erkölcsi bűnelkövetővé válik. A vallás nézőpontjában a prostituált a házasság és a család intézménye ellen vét. Az egyház szemében, a hagyományörző családkép, a társadalmi ideál csakis egy lehet: két szülő (anya és apa) és legálább három gyermek.²⁸

Ám az ókor vége felé, amikor a görög és római közerkölcsiség legmélyebbjére süllyedt, a prostitúció pedig tombolt, a megerősödni kezdő keresztény egyház a kicsapongásokkal szemben harcot indított. A vallási hatalomgyakorlás segédletével a prohibíció utat tört magának.²⁹ E harc első írásos bizonyítékai között lelhetők fel Szent Pál Khorintusziakhoz írt levelei is, amelyet a következő fejezetben elemzek és értékelek.

SZENT PÁL LEVELE A KORINTHOSZIAKHOZ

Khorintusz városa hírhedt volt azon problémákról, amelyek a keresztény egyház tanításával éles ellentétben álltak. Nehéz volt ezért az ott telepített keresztény templomban az evangélium okítása és terjesztése. Pál apostol viszont úgy gondolta, hogy levelei lelki megerősítést hoznak és igyekezett az egyháztagnak a megosztottság, a perek, a keresztény szabadsággal- és a nyelvek szellemi ajándékaival való visszaélés, az istenszolgálati rendetlenség, és az erkölcstelenség ellen fellépni, és megoldásukban segítséget nyújtani.

²⁶ WU Rose (2001): *Woman on the Boundery: Prostitution, Contemporary and in the Bible*. Feminist theology, 28. szám, 69-81.

²⁷ ADAMS Karin (2008): *Metaphor and Dissonance: A Reinterpretation of Hosea 4:13–14*. Journal of Biblical Literature, 2. szám, 291-305.

²⁸ KLIUCHKO Olga (2011): *Gender Stereotyping in Studying Pressing Social problems*. Russian Social Science Review, 52. évfolyam, 16-32.

²⁹ A középkor kezdetétől a végéig, a teljesség igénye nélkül néhány példát hoznék fel ezzel kapcsolatban: II. Theodosius [408-450], Justinianus [527-565], akik az egyház útmutatása, és tanai szerint törvénykeztek, a prostitúciót szükségszerű rossznak fogták fel. A legális prostitúciót foglalkozásnak minősítették, kereseti adót szedtek utána, amelyek nagy szigorúsággal a kincstári hatóság hajtott be. Euagrius [536-600] egyházi író feljegyzései arról tanúskodtak, hogy a hatósági közegek a bordélyokba behatoltak, és a kéj nők engedélyeit, és adófizetésüket ellenőrizték. Justinianus törvénykönyve pedig egyenesen megtiltotta, hogy a kéj nők a város előkelőbb negyedeinek közelében lakják, és a közterületen feltűnő módon viselkedjék.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

DOI: <https://doi.org/10.32563/hsz.2019.1.14>

2019. XII. évfolyam 1. szám

tani.³⁰ (Bár megjegyzendő – véleményem szerint –, hogy az egyháztagokon kívül, minden vallásos, és az Úrban hívő ember megszólításra került. Erre utal a korinthuszi egyháztagok-, valamint a mindazokkal együtt, akik ott vagy itt bárhol segítségül hívják megnevezés is.) A feladat nehéznek bizonyult, ugyanis Korinthusz városában volt az egyik legnagyobb Vénusz-Pándemosz templom, amely annyira gazdag volt, hogy az istennő és az udvar szolgálatában több mint ezer nő volt szentelve. Gondoljunk csak bele, az ókori görögök kétharmada a szakrális prostitúció bátorítója és támogatója volt, és a keresztény egyház az evangélium terjesztésével egy olyan szigetcsoporton próbálkozik, amely a vallásos prostitúció egyik fővárosa is egyben. (Bár a nagyságrenddel kapcsolatban több kutatás ellentmondásosan vélekedik, azonban tényként rögzíti mindegyik, hogy kikötőváros révén, a kereskedők, a hivatalnokok, a polgárok számos drachmát hagytak ott a szórakoztatásért. Ám, ha logikusan belegondolunk, már csak a város jellegéből adódóan is szükségessé válhatott egy ekkora létszám fenntartása, hiszen naponta akár több száz ember is megfordulhatott.)³¹

Szent Pál másfél éven keresztül élt Khorinthusz szigetén, mely idő alatt templomot alapított, de Macedóniában és Efezusban is sokat tartózkodott. Első levelét Krisztus után ötvenötödik esztendőre tehetjük. (Az első levélen kívül még két olyan levél van, amit Szent Pálhoz köthetünk.) Az első levél tizenhat fejezetből áll. A levél ötödik, hatodik és hetedik fejezete rendelkezik az erkölcsstelenség, prostitúció és bujaság vonatkozásában. Az alábbiakban ezen fejezetekben tiltásra kerülő, erkölcsstelenségre, prostitúcióra, és a bujaságra vonatkozó kitételek elemzését hajtom végre:

1. *„Egy botrányos eset. Egyébként az a hír járja, hogy paráznság fordul elő köztetek, mégpedig olyan, amilyen még a pogányok közt sincsen, az tudniillik, hogy valaki saját atyjának feleségével él.
S ti még kérkedtek? Nem kellene inkább szomorkodnotok és azon lennetek, hogy kiközösítsétek azt, aki ilyesmit tesz?”*

Pál elsőként az erkölcsstelenséggel az ötödik fejezetben foglalkozik. Khorintusz városában élt egy Chloé nevezetű keresztény nő, akinek tudomása volt arról, hogy a khorintuszi egyház egyik tagja mostoha-anyjával élt együtt. A szerzetesek előljárói ezt eltűrték és a bűnöst nem közöcsítették ki. A pogány kultúrákon kívül, a görög, a római, az egyiptomi, stb. mind egyetértett abban, hogy a családon belüli vérfertőzés nemhogy erkölcsstelen, de elítélendő is egyben. (A Khorintuszban uralkodó erkölcsstelenség ellenére, a családon belüli vérfertőzést a görögök is tiltották, példának szolgál a görög Oidipusz története is.)³² Pál apostol

³⁰ „Isten khorintuszi egyházának, a Krisztus Jézusban megszentelteknek, a meghívott szenteknek, mindazokkal együtt, akik ott vagy itt bárhol segítségül hívják a mi Urunk Jézus Krisztus nevét.”

³¹ O'CONNOR Murphy (2002): St. Paul's Corinth: Texts and Archaeology. Greece, Liturgical Press Archives.

³² Laiosz, Oidipusz apja, elrabolta a fiatal Khrüsziposzt, ezért a fiú apja, Pelopsz, megátkozta. Ez az átok érte utol Oidipuszt. Mivel születésekor megjósolták, hogy meg fogja ölni az apját és feleségül

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

DOI: <https://doi.org/10.32563/hsz.2019.1.14>

2019. XII. évfolyam 1. szám

nyilvánvaló problémája ezzel a Khorintuszi egyházban uralkodó vérfertőző kapcsolat és a gyülekezet téttlensége.

2. *„A test Isten temploma. Minden szabad nekem, de nem minden használ. Minden szabad, csak ne váljak semminek rabjává.
A test ellenben nem a paráznaságért van, hanem az Úrért, az Úr pedig a testért.
Nem tudjátok, hogy testetek Krisztus tagja? Leválasszam talán Krisztus tagját és parázna nő tagjává tegyem? Isten mentsen!
Nem tudjátok, hogy aki parázna nővel egyesül, egy testté lesz vele? Hiszen így olvassuk az Írásban: "A kettő testben egy lesz."
Kerüljétek a paráznaságot! Minden bűn, amit az ember elkövet, a testén kívül van, a parázna azonban tulajdon teste ellen vét.
Nem tudjátok, hogy testetek a bennetek lakó Szentlélek temploma, akit Istentől kaptatok?”*

A hatodik fejezetben az erkölcstelenség tárgya a szexuális kapcsolat a prostituáltakkal. Metaforikus utalás történik a bujaság főbűnére, azzal, hogy semmi sem tiltott, addig, míg az függőséget nem keletkeztet. (A korábbi fejezetben a bujasággal kapcsolatban kifejtésre került, hogy az ember a szenvedély rabjává válik.) A test Isten temploma, azaz Krisztus tagja. Logikusan következtetve, amennyiben egy hívő prostituálttal szexuális kapcsolatot folytat, az olyan, mintha Krisztust egyesítenék az adott cselekedettel.³³ Egy olyan bűn, amely a testtel és a lélekkel szemben is pusztító hatást gyakorolt. E fejezetben egyenesen felszólítja a hívőket, és az evangélium terjesztőit, hogy e cselekedettől távolodjanak, és kerüljék el.

3. *„A keresztény házasság. Leveletekre azt válaszolom:
Jó, ha az ember asszonnyal nem érintkezik. A paráznaság veszélye miatt azonban, legyen csak minden férfinak felesége és minden asszonynak férje.
A férfi teljesítse házastársi kötelességét feleségével szemben, s ugyanúgy az asszony is férjével szemben.
Az asszony nem rendelkezik tulajdon testével, hanem a férje. Ugyanúgy a férfi sem rendelkezik tulajdon testével, hanem a felesége.
Ne tartózkodjatok egymástól, legfőljebb közös megegyezéssel egy időre, hogy az imádságnak szenteljétek magatokat. Aztán térjete vissza egymáshoz, hogy a sátán meg ne kísértsen, mivel nem tudtok önmegtartóztatásban élni.
Ezt engedményképpen mondom, nem parancsként.”*

veszi az anyját. In: SZABÓ György (1983): Mediterrán mítoszok és mondák. Bukarest, Kriterion Könyvkiadó.

³³ WEAVER Paul (2015): Ancient Corinth, Prostitution, and 1 Corinthians 5-7. The Journal of Ministry and Theology, 116-155.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

DOI: <https://doi.org/10.32563/hsz.2019.1.14>

2019. XII. évfolyam 1. szám

A hetedik fejezetben a család és a házasság intézményének védelme kerül középpontba. Ebben a fejezetben fogalmazódik meg igazán, hogy a vallás az erkölcstelenséget, a bujaságot és a prostitúciót mennyire tiltja, és a család védelme mindenekelőtt prioritást élvez e bűnös gondolatokkal és tettekkel szemben. A szexuális érintkezés nem képezi tiltás tárgyát, csupán azt a korlátozást közvetíti, hogy az házastársak között történjen. A szexuális jog ugyanúgy megilleti a férfit és a nőt egyaránt. Mindkettőnek házastársi kötelemeik gyakorlását biztosítani kell, a férfinak a nőt, a nőnek a férfit. A házastársi együttélés kötelessége kölcsönösen áll mindkét házastársra. Ettől csak közös megegyezéssel szabad tartózkodni megokolt esetben, a lelkiélet (és az asszony egészsége) érdekében, a megtartóztatás különben alkalom lehetne a házasságtörésre. Amennyiben szünet lép fel e között, azt imádkozással töltsék, mert a parázsnaság ez idő alatt megkísértheti őket, hisz önmegtartóztatásban semelyik fél sem tud élni és létezni. Az apostol hangneme e fejezetben az előzőekhez képest igencsak megváltozik, intelmeit nem parancsként, hanem engedményképpen közvetíti.

Szent Pál mindent elkövetett azért, hogy az evangélium tanításait minden lelkiismerete és igyekezete szerint a Khorintuszi félszigeten, különös tekintettel az ottani egyháztagok körében népszerűsítse és betartassa. Bár a fejezetek nagy része intellemként szolgál, a szabad döntés lehetőségét mindenkinek meghagyja. Ám az vitathatatlan, hogy, aki a keresztény vallást gyakorolni szeretné, akkor (erkölcsi) szabályok vonatkoznak rá, amelyet megtartani köteles, az azt megszegőkkel szemben, önmagában a vallás is szankciókkal fenyeget. A szankcionálás előtt viszont minden hívőnek lehetősége van arra, hogy bűnbocsánatot nyerjen, és a helyes útra visszatérhessen, amely megfelelő prevenciós hatást is elérhet.

KONKLÚZIÓ

Álláspontom szerint a hipotézisemet bizonyítanom sikerült. A keresztény hit a család intézménye társadalmi rendeltetésének védelmét megteremtette. Elsődlegesen ezen intézmény arra szolgál, hogy a társadalmak vérvonalát törvényes keretek között a házastársak tovább örökítsék. Olyan utódokat hozzanak létre, akik valódi emberi érzelmekből, két ember testének és lelkének összefonódásából születtek.

A görögöknek külön érdeke fűződött ahhoz, hogy a vérvonalat tovább vigyék, hiszen a nem eredeti görög származású férfiak és nők jogokkal nem-, vagy csak korlátozottan rendelkeztek. Egy demokratikus berendezkedésű államban, ahol minden szavazat számít, nem megengedhető, hogy a jogosultságokat – amely állami funkciókat befolyásolhat – ne gyakorolják, gyakoroltassák. Különösen igaz ez a háború- és béke kérdéskörében és a katonai szolgálatban.

A kereszténység európai hódító hadjárata éppen „kapóra jött” azoknak a kisebb arányszámú görögöknek, akik a görög prostitúció beszüntetésére törekedtek. Tekintettel arra, hogy a keresztény egyház a prohibíció szellemében a prostitúció jelenségét ellenezte,

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

DOI: <https://doi.org/10.32563/hsz.2019.1.14>

2019. XII. évfolyam 1. szám

majd később a keretek közé szorított prostitúciót tiltotta, ezért „kéz kezet mos” alapon az evangélium terjesztése a görögök vonatkozásában indokul szolgálhatott annak leküzdésében.

A vallási prostitúció imádata, a Vénusz-Pándemosz kultusz pár évtized alatt megszűnt, helyébe prohibíció lépett. A prostitúció vallási imádatából átforduló prohibíciót „bukott angyal effektusnak” neveztem el. Amikor az Úr a nagy sárkányt, az ördögöt és vele együtt angyalait is letaszította, e metaforikus kép az ókori hellasi prostitúcióra is igaz lehet.³⁴ Eleinte mennyei magaslatokban pompázó és virágzó prostitúció, végül üldözött és tiltott alvilági jelenség lett.

Érdeemes viszont elgondolkoznunk azon, hogy a bujaság szemszögéből e kérdéskört hogyan vizsgálhatnánk. Freudot idézve elmondhatjuk, hogy az ember polimorf és perverz lény. Nincs buja, nincs bujaság, ez csak egy volt tézis. Csak emberi test van, amely kiköveteli a jogait, ha ezek a jogok sérülnek, akkor pedig a lélek szenved. A testi vágyak kielégíthetlensége megmérgezi a lelket, ahonnan a méreg pedig visszaszívárog a testben, azt egészben vagy részben megbetegíti.³⁵

A hét főbűn mindenhol jelen van az életünkben, azonban ezek is ugyan úgy formálják a szellemet, mint a hét fő erény is. Ezekből is tanulhatunk, sőt hozzájárulhatnak ahhoz, hogy kiegyensúlyozottabban, sikeresebben és boldogságban élhessük az életünket. Hiszen a teljesség igénye mindannyiunkra ösztönzően hat. Tekinthetünk úgy is a hét főbűnre, mint egy olyan komplex lélektani állapotra, amely emberi létünk szerves részét képezi. Mind egyiknek van árnyoldala, de jótékony hatása is. A harag szüli a kitartást, a restség a segítőkészséget, az irigység növeli az önbecsülést. Akkor a bujaság miért ne szolgálhatna valami pozitívát egyaránt? Csupán kompromisszumokra van szükség, amelyet mindenki maga dönthet el, hogy él-e vele, vagy sem.

FELHASZNÁLT IRODALOM

1. ADAMS Karin (2008): Metaphor and Dissonance: A Reinterpretation of Hosea 4:13–14. *Journal of Biblical Literature*, 2. szám, 291-305. DOI: <https://doi.org/10.2307/25610121>
2. ARISZTOTELESZ (SZABÓ M. ford) (1986): *Politikon II.* könyv. Budapest, Gondolat Kiadó. (Ford: Szabó Miklós).
3. ARMSTRONG Karen (2015): *St. Paul: The Apostle We Love to Hate*. Boston, New Harvest Houghton Mifflin Harcourt.
4. BUX Ernst (1956): *Xenophon: Die sokratischen Schriften. Memorabilien, Symposium, Oikonomikos, Apologie*. Stuttgart: Kröners Taschenbuchausgabe.
5. CASSIAN John (2000): *The Institutes*. United Kingdom, Newman Press.
6. COHEN Edward (2015): *Athenian Prostitution, the Business of Sex*. Oxford, University Press. DOI: <https://doi.org/10.1093/acprof:oso/9780190275921.001.0001>
7. CSEPELI György (2011): A hét főbűn. *Kultúra és Közösség*, 2. szám, 7-8.
8. DIÓS István, VICZIÁN János (2004): *Magyar Katolikus Lexikon*. Budapest, Szent István Társulat.

³⁴ „Levetették a nagy sárkányt, ama régi kígyót, aki maga az ördög, a sátán, aki tévútra vezet az egész világot. A földre vetették, s vele együtt letaszították angyalait is.” In: HENDRIKSEN William (1952): *A Jelenések könyvének magyarázata*. Michigan, Housegrand Raids.

³⁵ CSEPELI György (2011): A hét főbűn. *Kultúra és Közösség*, 2. szám, 7-8.

HADTUDOMÁNYI SZEMLE

DOI: <https://doi.org/10.32563/hsz.2019.1.14>

2019. XII. évfolyam 1. szám

9. FARNELL Lewis Richard (1896): *The Cults of the Greek States*. Oxford: Clarendon Press. DOI: <https://doi.org/10.1017/CBO9780511710469.001>
10. GRESWELL Edward (1862): *Ornnes Kalendable Hellenice, or the History of the primitive Calendar among the Greeks, before and after the Legislation of Solon*. Oxford, University Press.
11. HENDRIKSEN William (1952): *A Jelenések könyvének magyarázata*. Michigan, Housegrand Raids.
12. HERODOTOSZ (MURAKÖZY G. ford.) (2007): *A görög-perzsa háború*. Budapest, Osiris Kiadó.
13. KÁROLI Gáspár (2010): *Szent Biblia*. Budapest, Magyar Bibliatársulat.
14. KLIUCHKO Olga (2011): *Gender Stereotyping in Studying Pressing Social problems*. Russian Social Science Review, 52. évfolyam, 16-32. DOI: <https://doi.org/10.1080/10611428.2011.11065427>
15. KOVÁCS István (2014): *Bordélyházak, kéjnlők és kéjutazás -, avagy hogyan mulatott a hivatásos katona – az I. világháború légereiben és hogyan befolyásolták a nemi betegségek a szolgálat ellátására vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket*. Katonai Jogi és Hadijogi Szemle, 2. szám, 165-208.
16. KOVÁCS István (2016): *A prostitúció jelensége és társadalmi kontrolljának vizsgálata empirikus módszerekkel PhD értekezés*, Budapest, Nemzeti Közszolgálati Egyetem. DOI: <https://doi.org/10.17625/NKE.2017.06>
17. LAHAM Simon (2012): *The Science of Sin: The Psychology of the Seven Deadlies (and Why They Are So Good For You)*. New York, Three Rivers Press,
18. O'CONNOR Murphy (2002): *St. Paul's Corinth: Texts and Archaeology*. Greece, Liturgical Press Archives.
19. PAPP Richárd (2011): *A hét antropológiája. Kultúra és Közösség*, 4. szám, 9-12.
20. PROHÁSZKA Lajos (1943): *A korszellem és a nevelői felelősség*, Magyar Paedagogia, 4 –5. szám, 193–207.
21. REISSER Paul (1993): *Sex and singles: Reasons to wait*. United States of America, Focus on the Family.
22. SCHREIBER Emil (1917): *A prostitúció*. Budapest, A Magyar Királyi Belügyminisztérium Felügyelete Alatti Rendőrségi Szaktanfolyamok Kiadványai.
23. SCHREIBER Emil (1917): *A prostitúció*. Budapest, A Magyar Királyi Belügyminisztérium Felügyelete Alatti Rendőrségi Szaktanfolyamok Kiadványai.
24. SZABÓ Ferenc Miklós (2014): *Evagriosz Pontikosz, a szerzetes*. Pannonhalma, Bencés Kiadó.
25. SZABÓ György (1983): *Mediterrán mítoszok és mondák*. Bukarest, Kriterion Könyvkiadó.
26. TWAINE Mark (2002): *The Diaries of Adam and Eve*. United Kingdom, Hesperus Press, 2002.
27. UFFMAN Craig (2008): *Ecclesiology as Social Ethics: Paul, Corinth and the Practice of Holy Discipline*. Fulcrum, London.
28. WEAVER Paul (2015): *Ancient Corinth, Prostitution, and 1 Corinthians 5-7*. The Journal of Ministry and Theology, 116-155.
29. WU Rose (2001): *Woman on the Boundery: Prostitution, Contemporary and in the Bible*. Feminist theology, 28. szám, 69-81. DOI: <https://doi.org/10.1177/096673500100002806>
30. ZEMPLÉN Gábor (2006): *Kreációnizmus – pro és kontra*. Világosság, 6-7. szám, 23-40.